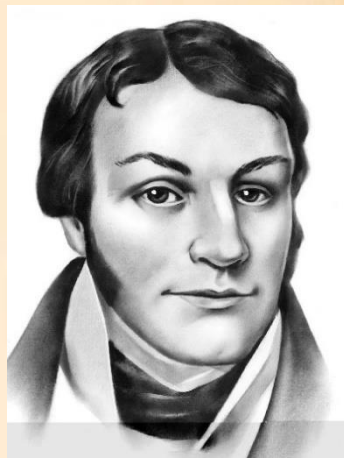

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ**

**Український мовно-літературний факультет
імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка**

**Кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов
імені професора Михайла Гетманця**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК**

**МАТЕРІАЛИ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 245-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ ФЕДОРОВИЧА КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

(22 листопада 2023 року)

Харків – 2023

ЗМІСТ

Лінгвістичні і лінгводидактичні дослідження

Абазіна Людмила

Особливості функціонування перифраз із кольороназвами в текстах статей «Української правди».....7

Галушкіна Марія

Манга «Наруто» як постмодерністський текст.....11

Давидова Оксана

Психолого-педагогічні особливості формування орфоепічних норм на основі фонетичних явищ в учнів 5 класу НУШ.....13

Костенко Анна

Особливості вербалізації концепту *ВОДА* в драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня».....15

Мануйлова Дарія

Емоційно-марковані мовні одиниці в поезії початку російсько-української війни18

Маслій Наталія

Складання основ і слів як поширені засоби інновативного словотвору в українській мові.....21

Олексієнко Аліна

Діалектизми в сучасних творах української літератури24

Пепескул Вікторія

The influence of English idioms on family education.....27

Піскунов Іван

Функціонування дефісних біномів у сучасних фасцинативних дискурсах.....30

потенціал значний. Перспективу вбачаємо в подальшому семантико-словотвірному дослідженні цих інновативів для глибшого розуміння тенденцій розвитку української мови.

Література

1. Клименко Н.Ф. Осново- і словоскладання у процесах номінації в сучасній українській мові. *Вибрані праці*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. С. 134–154.
2. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
3. Лексико-словотвірні інновації. 2017–2021. Словник / укладачі А. Нелюба, Є. Редько. Харків: ХІФТ, 2022. 124 с.
4. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016). Словник. Харків: ХІФТ, 2017. 204 с.
5. Тараненко О.О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 248 с.
6. Шевченко Л.І., Сизонов Д.Ю. Нові слова та фразеологізми в українських масмедіа: словник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2022. Ч. 5. 359 с.

УДК 811.161.2'28:821.161.2"20"

*А.С. Олексієнко
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. І.А. Павлова*

ДІАЛЕКТИЗМИ В СУЧАСНИХ ТВОРАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Одним із явищ сучасної комунікації є блог, який значною мірою змінив комунікативних простір не лише в межах Інтернету, а й у межах художньої літератури. Сьогодні все частіше з'являються нові тексти українських письменників, які отримали назву блог-література. Таким твором є книга Ю. Сливки «#Чуєш, коли приїдеш додому? Блог, що став книгою», що побудована у вигляді збірки онлайн-есеїв чи інтернет-новел.

Виникнення на теренах української літератури нового жанру привертає увагу дослідників, оскільки такі твори відрізняються і структурою, і мовним наповненням. Зазвичай це монологічна комунікація, однак можуть поєднувати і монологічне, і діалогічне спілкування, а також зразки розмовного та діалектного мовлення.

Авторка книги намагалася зберегти традиції і коріння свого роду, що найкраще демонструє діалектне мовлення головної героїні – Бабусі. Бабуся не може по-іншому, а письменниця й не редагує, а дослівно передає мову героїні. Це і є особливість жанру – збереження, не намагання редагувати. Письменниця з західної України не викреслює і зі своєї мови діалектизми, тому варто звернути увагу на особливості використання діалектизмів у мові твору.

Мета нашої розвідки полягає в тому, щоб виокремити й описати діалектний матеріал, репрезентований письменницею, виявити діалектні особливості на різних мовних рівнях (фонетичному, словотвірному, граматичному і лексичному).

Діалектизми в мові художніх творів, як правило, вживаються зі стилістичними настановами, коли письменник прагне відтворити місцевий колорит, дати мовну характеристику персонажів, типізувати характери різних суспільних верств, а також зберегти мову і традиції українського народу. Вдало використаний діалектизм у художньому тексті виступає потужним засобом експресії, оскільки «діалектне слово у словнику – це літературне слово з письменницьким та територіальним портретом, а в тексті діалектне слово – це стилема, експресема, засіб художньо-образної концентрації» [1, с. 49].

Твір Ю. Сливки рясніє значною кількістю діалектизмів, оскільки вона сама виросла на Львівщині, з дитинства чула рідну мову, тому у своїй книзі намагалася передати місцевий колорит. У творі авторка розкрила і яскраво показала особливості свого рідного краю, діалектна мова якого відноситься до наддністрянського говору південно-західного наріччя, поділилася своїми сімейними традиціями: як у родині святкують Різдво, Великдень, як готуються до весілля, як баба пере тюлі перед Великоднем, як дідко коптить ковбасу і ще багато родинних традицій і подій, які авторка ніжно зберігає у своїй пам'яті. Її книга складається із 46 оповідань, що мають вигляд онлайн-есеїв. Колориту текстам додала саме діалектна мова, що насичена сільським побутом і детальними описами до незначних дрібниць.

У мові твору Ю. Сливки функціують лексичні діалектизми: *дідо, стрийко* (зменшено-пестливе до форми *стрий*), *мешти, вельон, фіра, зуна* і под.: *баба несла мотику з держакон у свій зріст, а нам дідо поробив дитячі* [2, с. 12], *стрийка я ледве пам'ятаю* [2, с. 22], *вона була вбрана в рожеву сукенку з фальбанками і взута в чорні мешти* [2, с. 14], *зрештою, вже за годину молодий сам прийде навзаєм до дому своєї молодої, за тим, що у день весілля буде її під вельоном* [2, с. 91], *мав пару індиків і одного когута* [с. 18], *він просто їхав собі дорогою на фірі* [с. 20]. Окрім діалектних іменників можуть траплятися прикметники, дієслівні форми: *Ти будиш мала страшенну файнугу чулу віка!* [2, с. 47]; – *Чуго Пуліна міні дзвони і кажи, жи ти шось нуве написала, а я тогу шен и виділа, га?!* [2, с. 140].

У мові твору наявні також фразеологізми – одиниці, які найяскравіше передають колорит місцевості, традиції. Так фразеологізм зі значенням «померти» має такі варіанти: *коли вона пішла межи штири дошки і землі трошки, мені так само було п'ять* [2, с. 24]; *коли він напростував ноги до дверей, мені саме сповнилось п'ять* [2, с. 20]; *перший дідів син по родинах довго не жив і відлетів малим херувимом догори за своєю мамою десь за місяць* [2, с. 27].

Фонетичні діалектизми відрізняються від літературної норми вимовою певних звуків. Наддністрянську діалектну фонетику у мові онлайн-есеїв Юлії Сливки характеризують такі говіркові елементи:

– перехід звука *о* в *у* (так зване «укання»): *гулува, убід, мулуду, здуровля, пудивіцці* і под.;

– перехід звука *е* в *и*: – *Та я ш тебе люблю, Данусю! Як я тебе люблю – ти сибі ни притстауляєш* [2, с. 15];

– перехід звука *в* у *ф*: *фсьо* має бути *наубурот* [2, с. 91], *маю багату роботи. Нічого не фстигаю!* [2, с. 59];

– оглушення дзвінких приголосних звуків: – *Ну али ни перет Велигдем* [2, с. 59], *Пані с міста!* [2, с. 59].

Серед граматичних діалектизмів поширеними в мові аналізованого твору є вживання закінчення *–и* у Род. в. однини іменників третьої відміни: *присутности, до смерти, до неможливости, до крові, з Любові, з радости*; вживання постфікса *–ся* у препозиції, а також у формі *–сі*: *Абу хіба тоди мусів жинитисі, як пістрілиний!* [2, с. 109], *Ф тебе з Юдою вже і так ім'я сі однакову починає!* [2, с. 71], *Ви думаєте, писанки звідки сі взяли?* [2, с. 72];

дієслова у формі третьої особи однини і множини мають закінчення – ут з твердим звуком *т* (*просит, висит, лижит, благословит, спатають*): *Та дають – бери, а б'ють – фтікай!* [2, с. 155], однак паралельно вживаються і закінчення –ить, –уть.

Наявні й діалектні одиниці словотвірного рівня – *вчула, зубачив, заледве: вчула, алі дідо того не зубачив* [2, с. 40].

Авторка намагалася створити твір, максимально наближений до життя, передати традиції, манеру спілкування у родині. Аналізуючи мову твору, помічаємо, звичайно, перевагу діалектизмів у мові Бабусі, яка живе в селі, говорить мовою своїх пращурів, є носієм українського діалекту. Однак і авторка не уникає таких слів, вживає діалектизми у своєму мовленні, в описах про своє сільське дитинство. Діалектні одиниці допомагають авторці передати усе тепло, повагу і любов, які панують у їхній родині. Це та ниточка, той зв'язок поколінь, який тримається і завдяки мові.

Отже, Юлія Сливка у своєму творі поєднала талант, знання, мораль і креатив і силою слова створила цікавий і вартий уваги дослідників літературний твір, що поєднує і сучасність, і традиції. Перспективу вбачаємо у подальшому дослідженні твору на інших мовних рівнях.

Література

1. Бирик С. Діалектне слово у словнику і в тексті. *Семантика мови і тексту: зб. ст. VIII Міжнар. конф.* Ів.-Франківськ: Плай, 2003. С. 46–50.
2. Сливка Ю. #Чуєш, коли приїдеш додому? Блог, що став книгою. Львів: Видавець Рурак Ю.В. «ASTRUM», 2022. 220 с.

УДК 811.111'373.7:37.018.1

*В.А. Пенескул
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: д. філол. н, проф. Т.Ф. Осіпова*

THE INFLUENCE OF ENGLISH IDIOMS ON FAMILY EDUCATION

Language as a means of transmitting cultural information reflects the culture of people, their worldview, features of material and spiritual life,